

Iz carevinskog vieća.

U Beču, dne 24. okt. 1913.

Ljetno zasjedanje carevinskog vieća svratio je u prvotici mjeseca rujna, a jeseničko zasjedanje počima s utorkom dne 21. oktobra. Na rastanku bila je vlada obćala zastupnicima, da će sazvati carevinsko vieće najdolje u drugoj polovici mjeseca septembra i to radi provedenja takozvanog malog finacijskog načrtića i s tim skopčanog uređenja činovničkih plaća ili prihvatā činovničke pragmatike. Činovnici državni i poslužnici pritišću namie sa svih strana na vladu i na zastupnike, da se već jednom i njihovim zahtjevima udovolji, jer da će se inače latiti drugoga sredstva t. j. takozvanā pasivna resistencija. Ova sastoji namie u tom, što činovnici dolaze u ured i rađe što manje mogu, samo da se ih kazniti ne može a pri tom poslovi silno zaostaju. Takova resistencija pogibeljna je osobito na poštamā, željeznica i drugim prometnū poduzećima. Vlada je dakle usilovana, da to pitanje konačno rieši a i sami zastupnici obvezani su većinom prema svojem izborilecima činovničkog zvanja. Za uređenje činovničkih plaća traži vlada nove pribode, i te je našla u nekim poduzećima, koja bi se imalo obteratiti većim ili dovin poredima a koje terete bi nosili većinom visoki i imućniji građanski krugovi. Predmeti ili poduzeća, koja bi se imalo obteratiti novim porezom jesu automobili, konjske utrke ili oklađe kod istih, pjenjeća vina itd. Kako je rađivno iz toga, novi porezi obteratili bi najmanje diže slojeve stanovništva, radnike, seljake, male posjednike, obrtnike itd. I rađi toga te imia u carevinskom vieću skoro s nijedne strane protivlje prošri obterecanje spomenutih predmeta i poduzeća, jer sve to spada u takozvane lukavā predmetie i lukrav poduzeća, bez kojih nebi život prospao.

U sjednici od utorka prešlo se je nakon obavijenih formalnosti na raspravu vladine osnove o oporezovanju automobila. Oporezovani će biti samo lukrav-vozovi, ni pošto oni, koji služe za prevoz trgovine, poljskih proizvoda itd. Automobile će se oporezovati polag konjskih sila i to čim imade više konjskih sila, tim više će vlastnik poreza plaćati, i to do stanovite visine.

Porez na oklađe kod utrivanja konjskih zadesiti će samo gospodke krugove. Kod konjskih utrka klade se namie gospoda na bolje konje, koji bi imao prvi stići k cilju. Takove oklađe imose često ogromne svote, koje pripadnu poduzetnici cima ili strankama, koje se klade. Pravedno je dakle posve, da se takove okladnice ili igrače posteno oporezuje. Jer se ne klade iz potrebe ili nevolje već iz objesti ili iz pohlepe za lakim dobitkom.

Pjenjeća vina i to domaća i izvanjska imade se takodjer oporezovati. Vial će dakako biti porez na izvanjska nego li na domaća pjenjeća vina. I taj porez podnežit će lahko ogromna većina državljana, koji ne mogu često ni do čaše stolnog a kamo li će do pjenjećeg vina. Pravedno je dakle, da plate porez oni, koji prodaju, odnosno koji piju takova vina.

Kako već rekomo u državnom saboru nema protivbe ovom oporezovanju automobila, pjenjećih vina i oklađa, ali valja pasiti i na gornju ili gospodku kuću, koja imade da kaže o tome zadnju riet i u kojoj sjede oni sretnici, koji posjeduju ili se voze najviše automobilom, koji sudjoluju najviše kod konjskih utrka i koji izpiju najviše pjenjećeg vina. To su, kako je poznato veliki bogataši, veliki industrijalci, posjednici, najviši crkveni, vojnički i civilni činovnici i dostojanstvenici.

O prvim dvim predmetima glasovano je u sjednicama od sriede i četvrtka te bishaju prihvaćene odnosno osnove. O trećoj osnovi vrtila se je rasprava u petak, te će doći do glasanja tekar budućeg čedna. Bili će prihvaćena bez dvojbe i ova osnova t. j. o porezu na pjenjeće vino.

Ruslika obstrakcija.

Gornje tri osnova, koje ne nailaze u državnom saboru na otpor, bile bi u normalnim odnosima prihvaćene stalno u ovaj sjednica. Nu zastupnici rusinskoga naroda iz Galicije prihvatili su i ovu zgodu, da pokažu carskoj oblasti svoje nezadovoljstvo zbog njezine pristaositi na korist Poljaka a na štetu Rusina ili Ukrajinaca. Ovi se dakle osnova na obstrakciju t. j. na dugačke govore, kojima zavlače raspravu i u kojim pokazuju na sve jače i nevolje rusinskog naroda u Galiciji. Svi njihovi govornici ističu redomica, da nisu protī oporezovanju spomenutih predmeta, nitī žele svojim postupkom prkositi opravdanom zahtjevu činovništva, ali da ih sila gona na to, da tim načinom iskažu vladu svoje nepouzdanje. Oni govore 3 do 4 sata, većinom rusinski i radi toga imadu malo sluhatelja.

Vladine osnove' biti će prihvaćene usprkos toj obstrakciji, jer se je za nje javila ogromna većina državnog zastupstva.

Iza ovih osnova doći će na dnevni red dvije nove i to osnova o većem oporezovanju žestokih pića, rakije itd. ta osnova o većem oporezovanju osobne dohodarine. Niti protī ovim osnovam neće biti znatne opozicije, jer je svaki prijatelj čovječanstva za to, da se žestoka pića što jače oporezije i da se s njima što manje truju nitī slojevi čovječanstva. I povećanje poreza na osobnu dohodarinu zadesiti će srednje i visoke krugove, više nego li seljačtvo, radničtvo itd. I prihoda ovog poreza odpasti će jedak dio i na pojedite kraljevine i pokrajine zastupane na carevinskom vieću i to za uređenja više manje loših zemaljskih financija tih zemalja. Taj će porez, dotično dio toga poreza dobro doći osobito onim pokrajinama, koje moraju da vidiražu nesnosno namete na razne državne i zemaljske poreze i pribode itd. Sablasnan iszvoljeničkih parobrodarskih društava.

Već u prvaj sjednici stavljeno bishao s raznih strana više upita na carsku vladu zbog sablasnog postupka raznih isze-jničkih ili parobrodarskih društava, koja na veliko prevažaju austrijske državljanne preko oceana u Ameriku, Australiju, itd. medju tim društvima ističe se osobito Canadian-Pacific, koje je pripučenō u Austriji god. 1908 i koje je izvažalo iszeljenike većinom iz Trate u Canadianu. Ovo je društvo imalo svoje podružnice u svim većim mjestima a svoje agenta po citavoj Austriji. Izvezo je državljana ponajviše iz Galicije, Silezke te naših južnih pokrajina. Društveni agentī stigli su se svakojakim varkama i alleparijama te su pomoću agentičkij sprijajali preko mora mišio i staro, a ponajviše miadiče, koji bi imali do mala doći pod vojniku stavnju. Takovim miadičima isposlovalo je društvo k rive putiške listove, te se ih je preselilo zadnjih godina preko oceana za preko 80.000.

Kod tog smičidnog postā sudjelovali su i nekij bivaši visoki činovnici, kažu i nekij zastupnici i drugie ugledne osobe. Redarstvo je u Galiciji i drugim mjestima požaratālo agencije i pod ključ spravilo mnoge agente.

U proradanskom pododboru razpravljao se o tomu priljavom postu te se tim bavi oblasno sva Austrijska javnost. Vladi je taj posao veoma neprijatan, ali ona se izgovara, da ona nije izdala društvo Canadian-Pacific koncesije i da nisu više u službi, koji su si pri tom omatili braću.

Pogled po Primorju Puljsko-Rovnijski kot.

Promjene u polit. službi. Upravitelj c. k. kot. poglavarstva u Poreču imenovan je kao c. k. vladni povjerenik upraviteljom obćine grada Rovinja, jer tamotnji kopač-pojedjelci ne dopuštaju više da kanton rađ od talijanske liberalne stranke drugače vial obćine na štetu većine poljskojskog pućanstva onoga grada.

Za upravitelja c. k. kot. poglavarstva u Poreču imenovan je g. grof Mela-Colo-rado namjestnik tajnik od sada u Puli. Gosp. grofa Mela hvale kao dobra i pravedna činovnika, ali ne pozna ni rietna-bega jezika, kojeg govori ogroman broj našeg naroda u onom kotaru, pak će teško moći upoznati jade i nevolje i udovoljiti potrebama tog naroda.

Svakako bi Namjestništvo u Trstu imalo već jednom prestati sa sistemom, da na čelo jedne važne oblasti postavlja čovjeka, koji neće moći razumjeti naroda ni narod njega. Time se ni malo ne pospješuje korist i napredak u kotaru a još manje nastoji pomoći narodu. Na ovakovo štetno i nimalo pristojno pojavie c. k. vlado osvrnut čemo se obiltnije, jer ne možemo trpjeti, da budu na čelu političkih kotara ljudi samo sa paradu!

Hoch Deutschland! Neka nam naš canzor g. dr Mlekus oprosti ovaj, velik-dajpicketi pokrik, jer nem se izvija iz naše patriotske duše kad čitamo s drugim patriotskim i vojničkim krugovima u Puli neke navedene radke upisane na razgled-nicama izloženim u papirnici poljskog zidova Fischera u Puli. Svakō patriotsko austrijsko srce uzdrhta od zarkog od-loblja kad čita: "Wir heissen Deutsche kennst ihr unser Zeichen — Das neue Banner schwarz und weiss und rot — Wie seine stolzen Farben nie verbleichen — So bleiben wir ihm treu bis in den Tod." I: "Es gibt ein Deutschland gross und mächtig — ueber aller Grenzen geht" itd. III: "Dir möcht' ich diese Lieder weihen, — Gellebtes deutsches Vaterland, — Denn dir, dem neuerstand'nen, freien, — Ist all mein Sinnen zugewandt. I tako dalje! Ovo se evo čita i prodaje u gradu Puli, ratnoj luci austrijske države, u papirnici poljskog zidova i tietaara Fischera, koji izvrtuje radnje za urede c. k. ratne mor-narice. Čujemo, da dr. Mlekus, sef držav-ne policije u Puli, nije vidio te razgled-nice. Znamo pak, da je dr. Mlekus dobro vidio i Argusovim okom prozeo razgled-nice čestih balkanskih vladara u ratu sa Turčinom i pronašao zgodnim isto zaplijeniti i zabraniti prodaju u Puli, kao što znađe dr. Mlekus zaplijeniti i niemo boje hrvaćake zastave.

Kada su austrijske oblasti zadovoljne sa svim rietcima Gross-Deutschlanda, mi nemoamo nitā protī tomu, samo konstatiramo i sada jednu činjenicu, što se sve u Austriji dozvoljava, a što brani i plieni i čak proganja kao veleizdaja ili u privrž-nosti trati trag veleizdaje!

Posiv na pjevače i pjevačice. Odbor hirv. pjevačkog i glasbenog društva u Puli pozvije za pelak 31. t. mj. u 7. sati na večer u dvoranu Citanice sve pjevače i pjevačice i druge koji žele stupiti u pjevački zbor na pogovor radi ustanovljenja dana za pjevačko vježbe. Pošto se kaži prirediti jedan veliki koncert, umoljavaju se svi, da dodju na ovaj pogovor i da se što više njih upiše u pjevački zbor.

Banjole. Svaki, koji pozna naše mjesto, u kojem nema nitī jednog Talijana, a govori se to u najljepšim hrvatskim narječjem u Istri, začuditi će se, odkuda Talijanima toliko smjelosti, što su upregnuli, da nas poltaljanče i podjarme. Mnoga su već sredstva upotrebili, da taj svoj pakleni učel pristignu. Pri tom znadu biti tako

lukavi, da ih nije moguće odmah u njihovim namjerama odkriji. Nekoliko dana prije otvorenja Društine škole htjeli su čaše, da nam naprave cestu. I zaista rad-njom su ozbiljno započeli. Mi veseli, što čemo uskokom imati tako potrebitu cestu, koju nam već skoro 20 godina obećavaju, pa povjerovali u njihove dobre namjere. Ali to našo veselje veoma malo je trajalo. Čim se škole otvorile a u "leginu" se školu upisalo istom jedan tućet djece, preselili su Talijani radnjim cešte i — kolati. Sada je nama jasno, da nije nijma bilo do toga, da nam naprave cestu, već da tim starim sredstavom Talijana u Istri izamamo od lakhkovjernih što veći broj naše djece za "leginu" kovačnicu. Ali kieselo je groljke. Ne damo mi djece za nijedno bogalstvo ovog svijeta. Nama su djeca dika, radost i ponos naš i hoćemo da ona svim zarom srca svoga ljube nad liepi hrvaćaki jeziki, i da se dječe nijma. Cestu čemo već imati i morat, ča nam je napraviti. Kada pošteno dajemo Bogu Bozje, a caru carevo, pravo i dostojno je, da se i nama dađe, što nam pripada.

Is Premanture. Dne 20. t. mj. obdr-zavala se kod nas osnivajuća skupština podružnica Društva sv. C. i M. za Istru. Kad se sakupio liepi broj naših rođoljuba, otvorio je skupštinu g. učitelj i izrazio veselje, što se ih je u toliko liepom broju odazvalo na skupštinu. Pozdravivši sve prisutne, rastumači svrhu podružnice i preporuča svima da stupe u nju kao članovi. Iza toga pročitā i rastumači nam pravila. Pošto izjave svi prisutni, da će stupiti u podružnicu, predje se na biranje ravna-teljstva, u koje bishaju izabrani alićedi: ravnatelj Petar Mezulić, zamjenik Ivan Mezulić, tajnik Anton Slipčević, zamjenik Anton Stoko, bisagjanik Ivan Mezulić, zamjenik Boto Mihovilović.

Iza skupštine ravnateljstva primalo se članove, kojih se je liepi broj upisao. Pošto mogu u podružnicu stupiti osobe koje nisu iz Premanture, to se preporuča braći Banjolcima, Vinkurancima i drugim, da se što prije u nju upišu i tako porade na korist podružnice, Društbe i čiele naše hrvaćake Istre.

Za Družba. U mjestu vjenca i o. o. drag blagopokojnog Andrije Turka deruju Družbi po K 10 dr. Zuccon i Jurman Josip, K 8 Gecan Jakov, po K 2 dr. Scatler, Sancio Ivo, Buić Franjo, Brozina Josif i Kukuljica, po K 1 Bozja Josip, Fabrijo, Sorić, Fabijanić, Gjurić i Damjančić Frane.

Porečki kotar

Iz Poreči pisu nam: Ovdje je sagra-djena krasia palaća za urede c. k. kot. poglavarstva i za nekoje druge urede. Zgrada ta bishao doista potrebna, jer stara bishao ne samo pretiesna nego i neprilikladna i ne pristojna za carske urede. Na staroj palaći bishaju postavljani samo talijanski nadpisai, valjda još u ono doba, kad smo se mi Hrvati ovog kotara utvrdom sru nalazili. Nu hvata Bogu danas nije više tomu tako; predma čamī još mnogog našega naroda u timi neznanstva, jer mu takodjavni stietelj i vježitelj kulture t. j. talijanski susjed nedozvoljava ni jedne pućke škole. Sve škole, koje imademo u ovom kotaru jesu ili privatne, ili takove, koje smo si morali moljkankjem, velikim trudom, troškom i naporom izrojavati.

Danas se više dobrovoljno mrcvariti ne damo i radi toga zahtjevamo od poglavara c. k. kot. oblasti u Poreču ili od njegovih predtojnika, da postave uz talijanske takodjer i hrvaćake nadpisie u novoj palaći nad svima uredima. Ne tražimo nitā nepravedna ili nezakonita.

Carake oblasti tražiti će valjda njemačke nadpisie, Talijani talijanske a mi tražimo istim ili većim pravom i hrvaćake. Da nećij bude prigorora s nijedne strane neka

buđu trojezični nadpisci, premda je nje-
mački napis na c. kr. uređima u Istri
suvišan. Ovoliko za danas, a ne bude li
pomoglo ovo, naći ćemo put i do c. kr.
namjestništva i do c. kr. ministarstva.
Neka se vrše državni temeljni zakoni pak
mirna Bosna.

Is Materadi. Treća je već godina, što
se između talijan, gujezašca Buja i
Umaga L. J. u našoj ugodnoj Materadi
diže visoko naša družbina škola. Svaki od
nas mora da se veseli, prošlogodišnjem. A
još većma ovogodišnjem njezinom na-
predku. Sređeno je gledati četvrtu 120
dječice naše hrvatske krvi i jezika, kad
stupaju u pr. dva po dva za vrijeme kojih
svetačosti u našu siromašnu crkvicu, a
založnim srcem gledamo pak onu siro-
mašnu četvrtu 60 dječice naše krvi i jezika,
ali djeca naših hrvatskih negata, pro-
prijanij Talijanu. U ovoj četvrti 60 djece
naći imena ala Garibaldi, Polonij, Bar-
tolio itd., negd samo Čiča ala Giuriovich-
i Kranjca ala Costovich-ii.

I ova četvrtica 60 djece primala je ovih
dana u svoj krug jednu novu dobrodoštu
negativku, kćer našeg postara. Dok je
kod nas službovao vel. gosp. Sironić, naš
narodni pokretač, slao je svoje dijete u
našu školu, zašto? to on sam zna. Pi-
tajmo ga malto: Dali su Te Talijani
pojeli, kad si slao svoje dijete u hrv.
školu i to za vrijeme gosp. Sironića ili
su Ti sada na dar izbrisali stare dugove
sa knjižurne, ako ih zapravo imamo, ili Ti
je gosp. župan dao medalju od zlata od-
nošom repe zato, što šalješ dijete u talijan.
školu? ili se možda bojiš, da će Ti Ta-
lijani oduzeti postarsku službu? Koji Ti
je to zatukao u glavu?

Službu svoju u redu vrši, pa se
ne boji, da ćeš ju izgubiti, to Ti mi
garantiram! Ako si dužan ili Bogu ili
vrugu, morat ćeš prije ili kasnije da
platiš kapital uz sve interese. Ni Ma-
talio, naš dobrotivni nacelnik, nije gledao
diti na Hrvate, a još manje na Talijane,
kad je kupovao gradje. Kao svonara mi
Te uzdržavamo, te nas većinu u službi, a
i dijanje, da si takodjer pod vjilivni
našeg Hrvata N. N. i

Plaćena naša školska oblast zašto u drž-
avama u talijanskoj školi, koju polaze
čamo 60 djece, dvije učiteljske sile.
Mislil li, da ne znamo, koliko učit. sila
pripadaju svakoj školi gledajući na broj
djece? Zar nam je potrebno, da plaćamo
stanarinu jednome i drugome? Ovo ne
zablijeva škol. zakon, već se vidi i u tome
talijanska politika!

Ne čemo, da spominjemo, koliko troši
općina za našu tal. školu bez naše želje,
i koliko je pak novaca bačeno u blato
kao n. pr. na izložbu u Kopru, što već
znate svaki vrbac na krovu; a još bolje
oni tamo dolje, koji diže karte i rukno u
svojim rukama. Ali kad ih čovjek upita,
zašto se tako radi, odgovaraju smijevajući
se: „To je nacionalna volja, on hoće i
mora da bude tako.“ Neka, neka, dok
imate jaste sve u svojim rukama, ali u
nama sve vrije, pa će nam osvanuti dan,
kada ćete morati drugome da odstupite
svoju već pretoplu općinsku atoliku!
Dotle se mi Materačani pripravljamo, te
zasušimo rukeve ne hojeći se talijanskim
pretnja, već napred svi silnom snagom
hrvatskom, dok ne dostignemo naš
ljeni cilj, pa pobjeda će biti tek ošću
na našoj strani. — Svršavamo poslovičom:
*alogom rasti skalid stvati, a nesloga sve
pokvari.*
Stolni Materačani.

Is Svinjavina kod Motovana. Svrhu
je toli željno očekivani 19. listopada 1913.
Dan je krasan kao da nam je i samo
nebo aktno. Ljudi u svečanom ruhu, s
hrvatskim trobojnicama na prsima svojim,
žure se i brzaju amo tamo.

Zvona zvonu, a ljudi se oko 10 1/2 sati
sakupili u malenoj crkvi i oko nje, da
zajedno s vel. gosp. Zorkom Klunom
zahvale Svirastjenju na preve-

likom daru, koji im je danas poslao.
Dok se oni tako skršeno u svojim sročim
Bogu mole, dotle se četa „Sokolova“
miče cestom iz Buzeta prema Sovinjstini.
Hrabro ta narodna četica, stupa, da pri-
godom te svečanosti ljudima sviranjem
narodnih pjesama osladi dan i za buduć-
nost ih pripravi.

Milota je bilo vijetiti, gdje pod bre-
menom godina shrvani starci u društvu
mladih do pol sata daleko sve u caraku
sumu dolazi uz Zivio-klice našim Sokoli-
ćima, u susret i nosi veliku hrvatsku
trobojnicu, u ruci,

„Predvodjen tako „Sokol“ dodje u selo
Bartolčići. Stanovnici su od veselja, što
glazba onuda prolazi, čekali svi na okupu
L. koju prigodom iskazali, onu stvar, sla-
vansku gostoljubivost naših pradjedova,
okupi okrijepe mladim Sokolovima. U
početku i pa svršetku sela postavije se
put stol s rujnim vinom, a mladi im
glazbari za uzvrat zagrabe par narodnih
komada. Tako okrepljeni krenuše dalje, a
čitavo selo za njima.

Odbi podne. Mnostvo ljudstva uz škol-
sku mladež, predvodjeno Sokolskom gla-
sbom iz Buzeta, krenu od crkvice do
zgrade, od kuda se ima širiti svjetlost i
znanje. Tu zgradu blagoslovi vel. gosp.
Zorko Klun, pa g. Svirastjenju, pargodu
našega narodni i veselašni narodni zastupnik
gospodin Ivo Sancin.

On je ukratko i jezgrovitio crtao ljudima
čitavu borbu i potoškoće, koje su nam
naši zapteli neprijatelji Talijani činili, da
zaprječe podignuće ove škole. Ali uz
prevaru — veli gosp. Sancin — da će
po nacrtu biti tu sagradjen dućan i staja,
te uz kaasnju njegovu promjenu zaveli
amo našega protivnika i eto nam sada
škole. Ne smijem pri tom zaboraviti i one
naše ljude, koji su nam kod odetupa
zemljišta na ruku išli, te im se tom
zgodoim najbolje zahvaljujem (Zivio-klice).
Zgradu, taj hram prosvjete, imademo. Na
vršku je sada, dragi roditelji, kad dječicu
vabu redovito šaljete u školu, da crpe iz
knjiga one nauke, koje prosvjetljeni na-
rodli već dugi niz godina potrađiti. Zahvali
tu na našoj potrvitovnoj. Družbi, što nije
zalila potrositi par biljada kruna da
tužnom onom narodu u pomoć pristupi,
te kao zastupnik njezin, zahvali narodu,
što se je u tako lijepim braju skupio i
pozovo ga neka se i on tom prilikom
svojim malenim obolom nje sjeti.

Izručiv učitelj Rubinić pozdrav gosp.
učitelja Nezića, koji je bolešću bio zapri-
ječeno prisustvovati toj svečanosti, pozovo
tamošnji učitelj gosp. Turković narod,
da mu djecu redovito šalju u školu, da
obradi tu dužotnu nitru za kojom je
uvijek žudio. — Iza toga progovori vel.
gosp. Zorko Klun, koji spomene da je
slučajno jučer čuo, gdje su dvojica ras-
govarali, da je škola samo za muskarce,
dok je za ženske pletivo i prelića. Ras-
tumi na lijepi način taj primjer prisutnića
te veli, da su ženskinim potrebite škole u
istoj mjeri kao i muskarcima. Ove idu u
tudje gradove služiti, tu zamrte svoj
jezik, zaboravo ga, pa dodje li dom,
događa se, da ne zna ili neće da s ro-
djenom majkom u svojem jeziku progo-
vori, a što je još gore, grdi je u tuđem
jesiku. Jezik majcin moramo svagdje i
svagda poštovati, njime se dičiti, jer koji
protivno radi, taj grijeshi proti Bogu i
proti narodu! Zato roditelji drugi, ne
mojte odvraćati vaših kćeri od škole, jer
one moraju postati dobre odgojiteljice
svoje djece; njima će škola, ova zgrada
dati svima uputu za buduć njihov život.
Ta će škola otvoriti svima oči, ta će
djelovati, da zbacite sa sebe onaj teški
stoljetni jaram, kojeg ste i onako teskom
mukom podnosili. Želim da se to što
prije zbudje, te vas u to ime pozdravljam
i zahvaljujem vam, što ste se u tako
lijepom broju skupili. (Zivio-klice).

Iza blagoslova, otvorio se ples, gdje su
mladići veselo potpakivali i zabavljali se
sve do 6 sati, nasto se je glazba uputila
kući svojoj. Na povratku su ju u Bartoli-
ćima i opeta dočekali, te ju pogostili.
Veselu nije bilo ni konca ni kraja. Narod
je uživao i divio se vještom mladim gla-
baru, koji su zbilja svojoj zadaći dorasli
i otvorili svoju dužnost i tog puta, kao
što su to do sada uvijek učinili. Tom
prilikom se najbolješe toj našoj narodnoj
uzdanici zahvaljujemo, te im kličemo:
ustajte i radite na spas našeg milog
naroda!

Prije rastanka u Bartolčićima je gosp.
Sancin ondješnjem stanovništvu zahvalio
u ime glazbe, te zatelio da bi im gospo-
din Bog stostrukim plodom naplatio.
Prosao je dan, ali će nam svima ta
krasna uspomena u pameti ostati.

U školu se upialo 83 djece, te vas
djece pozivljemo, da uvijek u punom
broju polazite redovito školu, da uzlijubite
knjigu, taj jedino vas spas, da budete
na diku učitelji i roditeljima, a na spas
narodu svome.

Pažinski rofar

Is Sušnjevice. Cijenjeni čitatelji su
rijetko što čitali u novinama iz Sušnjevice,
a bit će i mnogi Istranji, koji uopće nezna-
da opstoji. Neznaju iz Istre, ali znadu već
ljudi iz tuđnih krajeva, poglavito iz Ru-
munjske. Dolaze oni vpmo češće puta.
Pisat će se mnogi pošto dolaze ti ljudi u
tako neznatno mjesto iz daleke Rumun-
jske? To ti je, brate, stōće sa nekakvih
66 brojeva, koji se nalazi na podnožju
kline Učke i to na lijevoj brijegu riječice
Bojunčice.

U ovome seocu čini naš narod, koji u
hrvatski govori i t. z. „sibirski“ jezik,
dug pitaj ga, koje je narodnosti, kazati će ti
svaki, da je Hrvat ili Slovinač. Radi toga,
što oni govore uz hrvatski jezik i „siri-
biski“, zanimaju se toliko iz Rumunjske
za njih. Na ti ljudi, koji dolaze iz Ru-
munjske i sibirske, što vuku mjeđu
mirne ovce, ne uvidjaju ni toliko, da ih
ovaj narod ne razumije, kao što ni oni
njih, pa kad razgovaraju sa ovdješnjim
narodom razgovaraju, kao što gluhoijem
razgovaraju, svi znakovima. Dakle taj je
jezik vrlo daleko od rumunjskoga, koji
sadržava mnoge i mnoge čiste i krasne
hrvatske riječi. Pa, da je to naš narod,
obkazuju njihovu bogobuzje, jer se u
crkvi služi služba božja sve u hrvatskom
jesiku, a znadu se Bogu moliti samo u
hrvatskom jeziku. Njihova prezimena jesu:
Čvečić, Karlović, Blažević, Glavina i t. d.
dakle čisto hrvatska imena. Njihove pak
i narodne pjesme dokazuju, da je to naš
narod, jer pjevaju n. pr. „Popuhubl je
ili vjeter“: „Ljepo ti je“: „Vrbnice naš
morem“: „Lahko tebi dušo“ itd. itd., a
tō pjevaju se i sličke „sibirske“, a još
manje rumunjske pjesme.

Počeli su osobito na guče dolaziti iz
Rumunjske, od kad je ovdje, pred nešto
9 godina podignuta hrvatska škola, ali i
prije, kad se je počelo govortiti, da će se
podignuti hrv. škola. Radili su oni sve u
fernajst i rade još i danas uz našeg naj-
ljujeć neprijatelja Talijana, e bi oni
mogli podignuti kovanicu od zloglasde
Lege. Nagovaraju oni narod na sve na-
čine, ali narod ne mari za njihovo nago-
veranje. Kad ti ljudi dodju ovamo, dolaze
uvijek veselim licem, ali kad odlaže, kao
mokra kokote, jer im posao nikako ne
ide za rukom. Oni su već sve pripravili
za tu njihovu umišljenu školu. Izučili su
si jednog domaćeg čovjeka, koji da će im
biti učiteljem u toj umišljenoj školi. Taj
je čovjek učeo učiteljske škole nista manje
nego kakvih 15 godina. Čekao je valjda,
dok pukne glas: „U Sušnjevići se diže
talijansko-rumunjska škola“, pa da će
onda srediti škole. Ali dosadilo mu to

čekanje, pa će biti valjda i koji drugi
uzrok, te je ipak položio ispit zrelosti i
posvetio se učiteljskoj službi, nu namjesten
nije u Sušnjevići, a nađe je, da ni neće
nikada biti u talijansko-rumunjskoj školi.

Dosadilo je valjda muškima, dolaziti
ovamo, pa su počele dolaziti ženakinje.
Pred nekoliko dana bila je ovdje jedna
gospođičina, u iste svrhe valjda kao i
njezini predasnici. Nu ova je pakakvu
druđu politiku odabrala nego drugi. Izru-
givala se je naime hrv. jeziku, rugala se
narodu, da ima ručne kuće, da se ručno
nosi, a, i klevetala je nekoje uglednije
osobe, samg da im, ugled spizi. Toj gos-
podičini pak poručujemo, da ne dolazi ru-
gati se narodu, jer bi mu to moglo
jednom dozlogrditi, a neka znade ona i
drugi, da joj je ovdje takvo agitiranje
uzaludan posao.

Razne primorske diestli

Prošli predlog. Narodni zastupnici
Laginje, Mandić i Spincić uložili su sa
drugovima, u sjednici omevinskog vjeća
od 28. o. m. j. vrlo obširan i temeljit prešli
predlog, kojim mole državnu podporu za
javne radnje itd. u svim hrvatskim i slo-
venskim obćinama Istre, u kojim je na-
stradalo pučanstvo radi ljetašnje nerodice,
te zbog suše, tuče, povodnje, kužne bo-
lesti na hlagu itd. Ujedno su upozorili
caraku vladu na suviše, skupociene i
beskorisne zahtjeve carskih oblasti na jugu
u pogledu sastavljanja statističkih itd. po-
dataka od strane obćina, koje imaju do-
kazati nastavje štete.

Hrv. akad. društvo „Velebit“ u Ino-
mostu izabralo je na svojoj I. glavnoj se-
mestralnoj skupštini za zimski semester
1913/14, sljedeći upravni odbor: Predsjed-
nik Josip Variola, cand. med., podpred-
sjednik Mato Iveta, cand. med., tajnik
Neven Čosić, stud. med., blagajnik Luka
Tramontana, cand. med., knjižničar Ivan
Alašević, stud. med., revizori Josip Rizner,
stud. med. i Josip Martelli, stud. med.

Is Nar. Zajednice za Istru. I. Puka
predavačja. „Prosvjetni odbor“ C. O. N. Z.
z. I. započeo je nanovu svojim djelom
njem pomoću pučkih predavanja u Volos-
kom-Opatiji i okolnim mjestima. Prvo
takovo predavačje držao je gimn. kateheta
vel. gosp. Simo Sironić u Voloskom dne
18. o. m. j. Predavao je „O Istri i o njezi-
nim stanovnicima“ prikazavši pri tom do
100 slika iz Istre i kumunjskih otko
moću Skitoplićkih. Drugo predavačje ob-
držao je prošle nedjelje, dne 28. o. m. j.
prof. Ivančić u Zemetu. Predavao je „O
Beću i njegovim znamenitostima“ pokazavši
pri tom do 80 slika. Buduće nedjelje, dne
2. novembra opetovat će vel. g. Sironić
svoje predavačje „U Istri“ u Veprinac.

2. Namještanje naučnika u obrt i trgo-
vinu. Odjeljenje C. O. N. Z. z. I. za nam-
ještanje naučnika u obrt i trgovinu ima
sada prijavljenih: 4 naučnika za trgovinu
speceraja i delicatosa, 8 naučnika za slo-
laski obrt i 4 naučnika za kovacki obrt,
1 naučnika za bačvarski obrt. Poslodavci
pak traže: 1 naučnika za trgovinu s ma-
nufakturnom robom, 1 naučnika za trgo-
vinu željezom, 7 naučnika za stočarstvo
obrt, 1 naučnika za pekararai obrt, 1 nau-
čnika za sobolararai obrt i 1 jednog nauč-
ništva ili namjestotička, neka se obrali na
kancelariju Zajednice — Opatija.

Premještanje. C. k. namjestnički nam-
jstestnik g. barun Reinlein u Tratu (bivši
c. k. kol. poglavar u Puli) primješten je
k ministarstvu unutarnjih posla u Beću,
gdje će voditi izvješće o našim južnim
pokrajinama.

Dr. Drag. Poiklan, specijalista za kužne,
venerečne i ženske bolesti, otvorio je privatni
ambulancium u ulici Glinja br. 5, k. kat. —
Ordinira od 2—3 1/2 po podne iim nedjelje i
blagdana.

PEKARNA

LJUDEVIT DEKLEVA

Via Campo Marzio br. 5 - Podružnica Via Sissano 14.

Prodaja svježeg kruha tri puta na dan.

Direktna poslužba u dom i u javne lokale.

Prodaja svakovrstanog brašna iz najboljeg mlina po dnevnoj cijeni. Poslužba brza i točna.

Liepo imanje u Peroju

kuća na pod sa visokim i prostranim tavanom, staja, prostrano dvorište, vrt, oranice s nasadima uljika (maslina) itd. prodaje se uz povoljne uvjete na javnoj dobrovoljnoj dražbi u Peroju u nedjelju dne 9. novembra o. g. u 11 sati prije podne. Poblize obavjesti daje Antun Zović u Ružićima (p. Sv. Petar u Sumi) i Fran Baf u Kastvu.

Raspis natječaja.

Raspisuje se natječaj na mjesto općinskog liječnika za mjestnu općinu Puntar sa sjelom u Puntu.

Godišnja plaća je K 8000, te će liječnik dobivati stan u naravi.

Za liječenje bolesnika bira takse, diskirane u §§. 10 i 31 organičnog pravilnika.

Za liječenje bolesnika izvan okružja, od 2 km. od sjedišta pripada liječniku pristojba od 54 fl. po km. (tour-retour) u ime putovnog troška na nekim putovima, a na kolnim 40 fl. po km.

Zahitjeva se: usposobljenje u sveukupnom liječništvu, austrijsko državništvo i poznavanje hrvatskog jezika.

Liječnik će držati ljekarnički ormar, ako mu to dozvoli politička oblašt.

Čim općinski liječnik postigne definitivnost imade pravo na mirovinske doznake za sebe, udovicu i siročad polag zakona od 12/VIII. 1907. br. 42. l. p. z.

Drugi uvjeti razvidni su u organičkom pravilniku u ovom uredu. Molbe u redu opremljene prima potpisano do 30 studenoga 1913.

Nastup je službe prema dogovoru, a najkasnije 1. veljače 1914.

Glavarstvo općine
PUNAR, dne 29. rujna 1913.
Načelnik: N. Orlić.

ANT-RADIC
KROVAČKA PULJICA
ANT-RADIC
ISPALATC
NAPREDAK VREMENA
Istrgovane cijenike šalje besplatno

Jeftino česko PERJE

--- za krevete ---

5 kg. novo čihano K 9.60, bolje K 12.—
biele pahuljice čihane „18“ . . . 24.—
kao anleg biele pahuljice
1/2 kg. čihane „30“ . . . 36.—
Razabije se franko pouzecom.

Zamjenjuje se i prima natrag uz naknadu tovar. troškova.

BENEDEKT SACHSEL, Lobač. br. 259
pošta PILSEN, Češka.

Više kuća u Puli malih i velikih prodaju se odmah uz povoljne cijene. — Uputi neka se dostave na uredništvo lista.

1000 i tisuću slika i raznih predmeta za muška i ženska odijela su u cijeniku, kojega razaslije badava Jugoslavenska raspešavaonica

B. Stermeckl, Celje, br. 314.

Veliko iznenađenje!
U životu nikada više ovakove prilike!
700 kom. samo K 3.90.

Jedna lepa pozlaćena Anker-Ura sa lancem, dobro iduća uz 3 godišnje jamstvo, i svileni kravat za gospodu, 3 fina rubčića, i 1 lijepi prsten za gospodu sa imit. dragim kamenom, i par ogrlica iz orient. bisera za gospodje, i par brnaušnica sa srebrenim kopčama i Simili novljanima, i lijepe žepno zrcalo, i kožnata novljanica, i par dugmeta za manjete, i elegantni Album za razglednice, najljepši razgled svijeta, i šaljive stvari za staro i mlado, 20 dopisnih predmeta i 500 drugih predmeta u kući potrebnih. Sve skupa sa satom stoji samo K 3.90, dočim je pri sama toliko vrijedna. Otpoštaja se pouzecom ili za napred poslati novac kroz

Bečka centralna odpramnu kuću
P. Lust, Krakov.

P. S. Kod naručbe od dva zaboja prilate se i prima engl. britiva. Za neugovaranjuće novac natrag. Riziko izključeno.

Steckenpferd-Lilienmilch-Sapun

od Bergmann & Co. Tolosena u Švice jest jedan sapun koji čuva kožu od sunčanih pegla i održuje kožu, mekano i nježno. Može se za dnevno dopunjavati pokrivanjem mođe usposobljen dokuzati.

Komad po 80 para dobiva se u svim Makarima, drogerijama i parfumerijama.

Isto se preporuča Bergmannova Lilienmilch „Manera“ kao izvrstan sredstvo za njegu kože ruku za gospodje. Cijena u tubama po 70 para kom. Dobiva se po svuda.

Na **obročno isplaćivanje**

Cijene bez utakmice!

Upravo prispjele za dojučeršnju jesensku i zimsku sezonu:

Odjela za gospodu
najnovije vrste, engleska i bečka moda.

Ogrtači za gospodje
ukurni i vrlo elegantni.

Tkanine za gospodje
zadnja novost u bogatom izboru.

Rubenina za gospodje
od najjednostavnije do najfinije.

Pokrivala za postelju i stol,
Posteljina i stolno rublje
u velikom izboru i u raznim cijenama.

Sagovi za salon stol i pod

Zavjese
iz sukna, baršuna, platna, čipaka i tula.

Stors, Bofains, Bris-Bise
kao što i sve dotične stvari.

Baruch Rausch
ulica S. Feliceita br. 4.

Dobro! Jeftino! Pravo!

Austro-hrv. parobrodarsko društvo na dionice u Puntu.

Plovidbeni red počam od 1. listopada do 31. prosinca t. g.

Redovite pruge po Kvarneru.
Punat-Krk-Glavotok-Malinska-Omlšalj-Rieka svaki dan tamo i natrag.

Baška-Punat-Rieka svake srijede i subote tamo, petak i utorka natrag.

Rieka - Opatija - Lovran - Rab svaki petak tamo i natrag.

Rieka - Opatija - Beli - Krk - Punat - Baška - Rab - Lošinjvell - Lošinjmall (luka sv. Martin) **Nerezine** svake srijede tamo, četvrtak natrag.

Rieka - Cirkvenica - Baška - Rab - Lošinjvell - Čikat - Lošinjmall svaki ponedjeljak tamo, utofak natrag.

Vrbnik - Šilo - Cirkvenica svaki dan tamo i natrag, utorka produženje do Rieke.

Plovidbeni redovi badava i franko.

Glavno odpravništvo:
na Rieci Riva Cristoforo Colombo 4, telefon 1264, — u Opatiji na gatu u vlastitom kiosku, telefon 272.

Izjava.

Ja potpisani pozivam ovime javno sve one, kojima sam na mjenicu, zadužnicu ili kako drugačije jamčio za drugoga na koji bude iznos, da se u roku od mjesec dana od danas javu potpisanom pismeno.

Svim onim, koji se do gore imenovanog roka ne jave, prestajem im biti jamac.

Smoljani, dne 23. X. 1913.
Martin Perković Raponja.

8 dana na pokus

Šaljem svakomu na 8 dana. Promjena ili novac natrag, pouzecom:

Amer. sat nikel K	2.80
Rosk. patent-sat	3.—
Amer. sat gođin	3.50
Rosk. za željezo	4.—
Pisanati sat	4.50
Dvost. pok. posr.	6.—
14 kar. zlat. sat	18.—
Orig. Omega sat	20.—
Budilica, niklov.	2.—
20 cm. vis.	2.—
Marka Junghans	3.—
Radium svj. kaz.	4.—
2 zvonca	5.—
4	6.—
glazba	8.—
Ura nihal, 75 cm	8.—
sa zvon.	10.—
3. god. pism. jamstvo. Odprama pouzecom.	6.—

Max Böhnell
Wien, IV. Margarethenstr. 27. 429.
Originalni tvornički cijenik badava.

Najbolji česki izvori

Jeftino perje za postelje!

1 kg sivo, dobro očišćano 2 K; bolje 2.40 K; prva vrst polu-svijetlo 2.80 K; bijelo 4 K; bijelo, pahuljasto 5.10 K; 1 kg naj-linija, kao anleg bijelo, očišćano 6.40 K, 8 K; 1 kg pahuljica, sivo 6 K, 7 K; bijele fine 10 K; najlinija prsno pahuljica 12 K.

Kod naručbe od 3 kg franko.

Čotopi krepetli iz gungov crvanog, plavog, bijelog ili žutog nankinga. 1 pokrivač, 180 cm dug, 120 cm širok, sa 2 jastuka, svaki 80 cm dug, 60 cm širok, napunjen s novim, sivim, čini pokrivači po 10, 12, 14 i 16 K; jastuci po 3, 3.50 i 4 K. Perline 200 cm duge, 140 cm široke 13, 14.70, 17.20, 21 K. Jastuci 90 cm dugi, 70 široki 4.50, 5.20, 5.70 K. — Podperline od lijepe prutane tkanine 180 cm dug, 116 cm široke 12.80 i 14.80 K. — Razabije se pouzecom počam od 15 K franko. Roba se zamjenjuje ili uzimlje natrag franko; ako se ne dopade vraća se novac. — Glavni badava i franko.

S. BENISCH, Dešenice, 762, Češka.

Bogati izbor

gotovih odijela, ogrtača, paletots za gospodu i djecu.

Novost

Konfekcija za gospodje englezki zajamčeni nepromoćivi ogrtači.

Krojačnica I. reda

Ignazio Steiner

GORICA PULA, TRST

Piazza Foro